

آیت اللہ سید جعفر سیدان

عذاب در عرفان ابن عربی

صراط حق

آخوند ملاصدرا می‌گوید که ابن عربی گفته است که عذاب به دو دلیل عذب می‌شود؛

یک اینکه قرآن فرموده ﴿أَصْحَابُ النَّارِ﴾ هستند؛ همیشه اصحاب کسی با او خوش هست. وقتی می‌گوییم فلانی‌ها اصحاب فلانی هستند، یعنی با هم رفاقت دارند؛ این‌ها هم قرآن گفته جهنمی‌ها ﴿أَصْحَابُ النَّارِ﴾ هستند، چون این‌ها ﴿أَصْحَابُ النَّارِ﴾ هستند پس در آتش خوش هستند. این یک دلیل.

دیگر اینکه یک حدیث نقل می‌کند؛ ایشان می‌گوید این استدلال ابن عربی ضعیف است چون اصحاب همه جور اطلاق می‌شود. آن دلیل درستش پیش من هست، آن وقت دلیل درست را ملاصدرا برای این مسئله می‌آورد؛

«و مما استدل به صاحب الفتوحات المکیة علی انقطاع العذاب للمخلدین فی النار»، عذاب منقطع می‌شود و عذب می‌شود؛

«قوله تعالی أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ». و همچنین حدیثی هم نقل می‌کند. بعد می‌گوید: «أقول هذا استدلال ضعیف مبني علی لفظ الأهل والأصحاب ویجوز استعمالهما فی معنی آخر».

لذا این استدلال، استدلال خوبی نیست.

اولی این استدلالی است که من می‌گویم، بگویید:
«والأولی فی الاستدلال علی هذا المطلب ان یستدل بقوله
تعالی و لقد ذرأنا لجهنم کثیرا من الجن و الإنس».
می‌گوید صاف و صریح خود قرآن گفته که ما اصلاً خلق کردیم
عده‌ای را برای آتش!

{لَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِنَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ}.

که این آیه می‌داند معنایش این می‌شود

«لام»، لام عاقبت هست؛ مثل مواردی از این قبیل که در قرآن
کریم هست که حضرت موسی علیه‌السلام را فرعون و همسر
فرعون گرفتند، {لَيَكُونَنَّ لَهُمْ عَذَابٌ وَ حَزَنًا}.

آن‌ها نگرفتند حضرت موسی علیه‌السلام را که {لَيَكُونَنَّ لَهُمْ
عَذَابٌ وَ حَزَنًا}؛ بلکه قره‌العین می‌خواستند باشند، ولی عاقبت
این شد! که حدوداً هفت هشت مورد در قرآن کریم هست که
لام، لام عاقبت هست.

یکی هم این جاست، {لَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ} ما خلقشان کردیم
برای عبادت؛ {وَ مَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ}، ولی
جمعی به اختیار خودشان بد عمل کردند، عاقبت‌شان این
شد که دوزخی شدند. این لام عاقبت که هست، عوضش
کردند گفتند نه همان لام، لام غایت هست!

که در پاورقی هم سبزواری صاحب منظومه در پاورقی اسفار که داره می‌گوید اگر بگویند که لام، لام عاقبت هست می‌گوییم نه! لام ظاهرش همان لام غایت هست نه لام عاقبت! لام، لام غایت هست در نتیجه خدا خلق کرده برای جهنم. چون خلق کرده برای جهنم، حرکت‌شان به سوی چیزی هست که برای همان خلق شدند! وقتی چیزی برای چیزی که خلق شده به سوی آن حرکت کند، او خوش است وقتی به آن برسد.

دقت کنید در این فاصله‌ای که تا جهنم برسد ناراحت هست! به جهنم که برسد اول خوشی‌اش هست اصلاً! حتی تا این جا! این مسائل، مسائلی است که فوق‌العاده قابل توجه است! این جور نباشد کسی که در ارتباط با بهشت و دوزخ و مسائل قیامت، این حرف‌ها گفته می‌شود، این‌ها ترویجی ازش بشود، ترویجی از افکارش بشود، تعظیم و تکریمی نسبت به این‌ها بشود! چون مخالف با ضروریاتی است که از وحی استفاده می‌شود!

تمام